

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Теорія міжнародних відносин, цивілізацій та міжнародні конфлікти»

Ступінь вищої освіти – Бакалавр

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Рік навчання: 2, семестр 1,2

Форма здобуття вищої освіти: денна, заочна

Кількість кредитів ЄКТС: 7

Мова викладання – українська

Лектор навчальної
дисципліни
Контактна інформація
лектора (e-mail)
URL ЕНК на
навчальному порталі
НУБіП України

Гольцов Андрій Геннадійович, доктор політ. наук,
доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації
andrgengolts1@nubip.edu.ua

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3052>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Теорія міжнародних відносин, цивілізацій та міжнародні конфлікти» належить до обов'язкових дисциплін при підготовці здобувачів вищої освіти з галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» першого (бакалаврського) рівня. Для забезпечення потреб України у співпраці з іншими державами, її повноцінної участі в міжнародних організаціях потрібні кваліфіковані фахівці з міжнародних відносин. Бакалаврам міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій необхідне знання не лише класичних теорій, а й новітніх концепцій міжнародних відносин, а також базових засад міжнародної конфліктології. Навчальна дисципліна викладається протягом двох семестрів і складається з чотирьох змістових модулів: «Основні теорії міжнародних відносин», «Міжнародні відносини в сучасному світі», «Основи теорії цивілізацій» та «Міжнародні конфлікти».

Компетентності навчальної дисципліни:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

- ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
 ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.
 ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
 ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
 ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

Програмні результати навчання навчальної дисципліни

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Модуль 1. Основні теорії міжнародних відносин				
Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наукова та навчальна дисципліна	2/4	Знати основні підходи до трактування поняття «міжнародні відносини». Визначати об'єкт і предмет теорії міжнародних відносин. Аналізувати міждисциплінарні зв'язки теорії	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарські заняття: від 0 до 10 б.

		міжнародних відносин.		
Тема 2. Методологія та методика досліджень міжнародних відносин	1/4	Розуміти сутність методології та методики наукових досліджень. Знати основні методологічні принципи в теорії міжнародних відносин. Вміти застосовувати загальнонаукові методи досліджень. Володіти основними емпіричними методами досліджень міжнародних відносин. Застосовувати сучасні теоретичні методи досліджень.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарські заняття: від 0 до 10 б. Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 б.
Тема 3. Учасники міжнародних відносин, їхні цілі та інтереси	2/4	Знати основні категорії, що стосуються учасників міжнародних відносин. Розуміння різних підходів до трактування цілей та інтересів учасників міжнародних відносин. Аналізувати основні типи інтересів учасників міжнародних відносин за різними критеріями. Виявляти сучасні проблеми дослідження цілей та інтересів учасників міжнародних відносин.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарські заняття: від 0 до 10 б.
Тема 4. Виникнення та	2/4	Знати основні положення	Усне опитування.	Семінарські заняття: від 0

розвиток теорій міжнародних відносин		<p>класичного реалізму. Аналізувати особливості неореалізму, його провідних напрямів. Знати основні положення класичного ідеалізму та лібералізму. Аналізувати особливості неолібералізму, його провідних напрямів. Проводити порівняльний аналіз неореалізму та неолібералізму</p>	Написання есе. Виконання завдання для самостійної роботи.	до 10 б. Есе: від 0 до 10 б.
Тема 5. Сучасні теорії та концепції міжнародних відносин	2/4	<p>Знати основні причини виникнення раціоналізму, його сутність та провідні напрями. Аналізувати теорії «зв'язку» та «поля». Виявляти причини виникнення рефлексіонізму. Характеризувати основні напрями досліджень в руслі критицизму. Виявляти сутність конструктивізму, аналізувати основні напрями досліджень.</p>	Усне опитування. Виконання тестових завдань.	Семінарські заняття: від 0 до 10 б. Тестові завдання: від 0 до 20 б.
Модуль 2. Міжнародні відносини в сучасному світі				
Тема 6. Види та форми міжнародних відносин	2/2	<p>Розуміти сутнісні особливості основних видів міжнародних відносин. Виявляти сучасні проблеми розвитку міжнародних політичних, економічних та</p>	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 б.

		інформаційних відносин в сучасну епоху Аналізувати засоби здійснення зовнішньої політики держави. Характеризувати основні форми міжнародних відносин		
Тема 7. Міжнародні системи	2/4	Знати основні підходи до трактування систем. Характеризувати основні типи систем. Розуміти основні засади системного підходу в дослідженнях міжнародних відносин. Виявляти основні підходи до трактування міжнародних системи. Аналізувати структури міжнародних систем.	Усне опитування. Написання есе. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарські заняття: від 0 до 10 б. Есе: від 0 до 10 б.
Тема 8. Глобалізація міжнародного середовища	2/4	Розуміти закономірності розвитку міжнародного середовища. Характеризувати виникнення і розвиток геополітики. Знати основні поняття глобалістики. Виявляти сутнісні риси провідних наукових підходів до дослідження глобальних процесів. Аналізувати процеси регіоналізації, глокалізації, глобалізації у	Усне опитування. Виконання тестових завдань.	Семінарські заняття: від 0 до 10 б. Тестові завдання: від 0 до 20 б.

		сучасному світі.		
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за I частину курсу				100
2 семестр				
Модуль 1. Основи теорії цивілізацій				
Тема 1. Цивілізація. Виникнення й розвиток цивілізаційних студій	2/2	Знати основні підходи до трактування поняття «цивілізація». Виявляти сутнісні особливості локальних цивілізацій, аналізувати їхнє поширення у світі. Виявляти особливості розвитку цивілізаційних студій у Новий час.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 2. Теорія культурно- історичних типів М.°Данилевськ ого	2/2	Розуміти основні положення теорії культурно- історичних типів М.°Данилевського. Характеризувати культурно- історичні типи. Аналізувати закономірності розвитку культурно- історичних типів. Виявляти особливості слов'янського культурно- історичного типу, згідно з теорією М.°Данилевського.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 3. Культурно- цивілізаційна теорія О.°Шпенглера	2/2	Розуміти сутність культури та «душі», згідно з теорією О.°Шпенглера. Аналізувати цивілізації та культури в історії людства,	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.

		виокремлені О.°Шпенглером. Виявляти особливості культури та цивілізації Заходу, згідно з теорією О.°Шпенглера.		
Тема 4. Цивілізаційна теорія А.°Дж.°Тойнбі	2/2	Розуміти сутність цивілізації в теорії А.°Тойнбі. Аналізувати динаміку розвитку цивілізацій. Характеризувати цивілізації в історії, згідно з теорією А.°Тойнбі. Виявляти особливості західної цивілізації в трактуванні А.°Тойнбі.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 б.
Тема 5. Теорія «зіткнення цивілізацій» С.°Гантінгтона	2/2	Розуміти сутність цивілізаційної концепції С.°Гантінгтона. Аналізувати поширення цивілізацій на Землі. Оцінювати достовірність концепції «зіткнення цивілізацій» у сучасному світі. Визначати проблеми та перспективи розвитку західної цивілізації в сучасному світі.	Усне опитування. Написання есе. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Есе: від 0 до 10 б.
Тема 6. Сучасні цивілізаційні теорії	2/2	Розуміти різноманіття наукових підходів до дослідження цивілізацій. Знати зміст концепцій історичного розвитку Ф.°Броделя та стадій	Усне опитування. Виконання тестових завдань.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Тестові завдання: від 0 до 20 б.

		економічного розвитку В.°Росту. Аналізувати вчення про постіндустріальну цивілізацію. Виявляти сутність поглядів Ф.°Фукуями на розвиток сучасного суспільства. Вміти проводити порівняльний аналіз окремих цивілізаційних теорій та концепцій.		
Модуль 2. Міжнародні конфлікти				
Тема 7. Теоретичні основи вивчення міжнародних конфліктів	2/2	Знати сутність конфліктів, розуміти їхню роль у суспільному житті. Знати поняття про міжнародний конфлікт. Характеризувати основні риси міжнародних конфліктів. Виявляти наукові напрями, які досліджують міжнародні конфлікти. Застосовувати провідні методи дослідження міжнародних конфліктів.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 8. Типи міжнародних конфліктів	2/2	Знати основні підходи до типології міжнародних конфліктів. Характеризувати типи міжнародних конфліктів за сферою (предметом) конфліктної	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.

		взаємодії. Аналізувати типології воєнно- політичних конфліктів та війн. Виявляти найбільш небезпечні типи конфліктів.		
Тема 9. Динаміка міжнародних конфліктів	2/2	Знати основні теоретичні підходи до вивчення динаміки міжнародних конфліктів. Виявляти причини виникнення міжнародних конфліктів. Аналізувати процеси ескалації та деескалації міжнародних конфліктів. Визначення доцільних шляхів припинення міжнародних конфліктів.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 10. Врегулювання міжнародних конфліктів	2/2	Розуміти доцільність основних шляхів запобігання міжнародним конфліктам. Знати теоретичні основи врегулювання конфліктів. Аналізувати політичні, дипломатичні, військові, економічні та ін. засоби врегулювання міжнародних конфліктів. Виявляти значення переговорів для врегулювання конфліктів.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 11. Сучасні	2/2	Характеризувати основні причини	Усне опитування.	Семінарське заняття: від 0

міжнародні конфлікти		міжнародних конфліктів у сучасному світі. Аналізувати стратегію й тактику держав у міжнародних конфліктах. Виявляти головні небезпеки міжнародного тероризму. Проводити аналіз інформаційних та економічних конфліктів (війн). Визначати небезпечні наслідки «гібридних війн».	Виконання завдання для самостійної роботи	до 10 б. Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 б.
Тема 12. Міжнародні конфлікти на пострадянському просторі	2/2	Виявляти основні передумови та фактори внутрішньодержавних і міжнародних конфліктів на теренах колишнього СРСР. Характеризувати експансіоністську політику РФ на пострадянському просторі. Аналізувати чинники, перебіг та сучасний стан вірмено-азербайджанського, російсько-грузинського, придністровського конфліктів. Оцінювати перспективи їх врегулювання.	Усне опитування. Написання есе. Виконання завдання для самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Есе: від 0 до 10 б.
Тема 13. Міжнародні конфлікти на Близькому Сході	2/2	Характеризувати основні чинники конфліктів на Близькому Сході. Аналізувати виникнення, розвиток та	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.

		сучасний стан арабо-ізраїльського та сирійського конфліктів. Визначати вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на воєнно-політичні конфлікти в регіоні. Виявляти актуальні проблеми врегулювання конфліктів на Близькому Сході.		
Тема 14. Міжнародні конфлікти в Південній Азії та Африці	2/2	Характеризувати основні чинники конфліктів на теренах Тропічної Африки. Аналізувати виникнення, розвиток та сучасний стан внутрішньодержавних та міжнародних конфліктів у Африці. Оцінювати ефективність засобів врегулювання конфліктів на континенті. Виявляти актуальні проблеми врегулювання конфліктів у Африці.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 15. Діяльність ООН щодо врегулювання міжнародних конфліктів	2/2	Знати міжнародно-правові засади діяльності ООН щодо врегулювання міжнародних конфліктів – підтримання миру та безпеки. Знати організаційні засади проведення миротворчих операцій ООН. Аналізувати окремі операції ООН з	Усне опитування. Виконання тестових завдань.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Тестові завдання: від 0 до 20 б.

		підтримання миру. Виявляти актуальні проблеми реалізації миротворчої діяльності ООН.		
Всього за 2 семестр				70
Екзамен				30
Всього за II частину курсу				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Порушення норм академічної доброчесності при виконанні студентами наукових та навчальних робіт є неприпустимим. Несамостійне виконання тестових завдань, списування під час виконання модульного та семестрового контролю (екзамену) заборонені (зокрема, не допускається використання мобільних девайсів). Наукові роботи студентів, їхні реферати мають містити правильно оформлені посилання на використані джерела та літературу.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій. Київ : ВД «Персонал», 2018. 366 с.
2. Гетьманчук М. П. Теорія міжнародних відносин: термінол. слов. / М. П. Гетьманчук, О. С. Івахів, О. В. Кукарцев та ін. ; ред. М. П. Гетьманчук. – Л.: Тріада плюс, 2017. 317 с.
3. Гнасевич Н. В. Опорний конспекти лекцій з дисципліни «Теорія міжнародних відносин». Тернопіль, 2018. 163 с.
4. Горбатюк Т. В., Данилова Т. В. Теорія цивілізацій та гуманітарні проблеми людства : монографія. Ніжин: Видавець пп Лисенко М.М., 2015. 640 с.

5. Історія і теорія світових цивілізацій : підручник / І. В. Довжук, В. Б. Попов, А. І. Атоян та ін. Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2012. 1087.
  6. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: навч. посіб. Київ : Либідь, 2019. 352 с.
  7. Капітоненко М. Г. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги ХХІ століття, 2019. 272 с.
  8. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні відносини ХХ століття : навч. посіб. Київ : ФАДА, ЛТД, 2019. 323 с.
  9. Мальський М. З. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право : навч. посіб. / ред. М. З. Мальський, Ю. М. Мороз. Київ : Знання, 2018. 464 с.
  10. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин : підручник. 4-те вид., перероб. і доп. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка ; Київ : Знання, 2018. 407 с.
  11. Мателешко Ю. П. Теорія міжнародних відносин: навч. посіб. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 156 с.
  12. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / В. А. Манжола, О. А. Коппель, М. Г. Капітоненко та ін.; кер. авт. кол. О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. – К.: Київський університет, 2009. – 601 с.
  13. Недбай В. В. Світова політика сучасності: навч. посіб. Миколаїв: Швець В. Д., 2018. 237 с.
  14. Основи теорії міжнародних відносин : навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Л. О. Дорош, М. В. Здоровега та ін. Львів : Вид-во «Львівська політехніка», 2019. 244 с.
  15. Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства: навч. посіб. Київ : Либідь, 2016. 360 с.
  16. Павлов О. І. Тенденції розвитку цивілізацій у контексті глобалізації: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2019. 288 с.
  17. Рафальський О. О., Самчук З. Ф. Цивілізаційні перехрестя сучасного суспільства. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 688 с.
  18. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2015. 556 с.
  19. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. – Х.: Право, 2016. – 538 с.
  20. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин : навч. посіб. / В. Ф. Цимбалістий. Львів : Новий Світ-2000, 2019. 360 с.
- Допоміжні
21. Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 256 с.
  22. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. Київ : Знання, 2018. 246 с.

23. Дністрянський М. С. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 111 с.
24. Еволюція світ-системи глобалізму (Стратегічні імперативи співрозвитку) : кол. монографія / О. Г. Білорус, О. В. Гаврилюк, О. В. Зернецька та ін. ; кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус. Київ : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2014. 429 с.
25. Зленко А. М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України / за ред. В. А. Манжоли. Київ : Київський університет, 2008. 379 с.
26. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики ХХ – початок ХХІ століття : навч. посіб. / В. Ф. Салабай, І. Д. Дудко, М. В. Борисенко, М. П. Чуб. Київ : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2006. 368 с.
27. Історія цивілізації. Україна. Т. 1. Від кіммерійців до Русі / укл. М. Ю. Відейко. Харків : Фоліо, 2020. 586 с.
28. Камінський Є. Є. Світ переможців і переможених. Міжнародні відносини і українська перспектива на початку ХХІ століття. Київ : Центр вільної преси, 2012. 336 с.
29. Капітоненко М. Г. Силовий фактор у міжнародних відносинах : монографія. Київ : Київський університет, 2013. 303 с.
30. Костиця І. О. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб. Київ ; Чернівці: Букрек, 2017. 223 с.
31. Країнознавство: теорія та практика : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Ю. С. Занько, Н. М. Ганич. Київ : ЦУЛ, 2018. 528 с.
32. Кулініч М. А., Татаренко Н. О., Ціватий В. Г. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / за ред. Л. Д. Чекаленко. Київ : ДАУ, 2013. 628 с.
33. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції : підручник. Київ : ЦУЛ, 2015. 320 с.
34. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 602 с.
35. Осипенко В. В. Системні інформаційно-аналітичні дослідження в міжнародних відносинах : підручник. Київ : КиМУ, 2018. 256 с.
36. Політична географія і геополітика: навч. посіб. / Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін.; за ред. Б. П. Яценка. Київ : Либідь, 2011. 256 с.
37. Прокопенко Т. О. Теорія систем і системний аналіз : навч. посіб. Черкаси: ЧДТУ, 2019. 139 с. [Електронний ресурс]
38. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: монографія / В. М. Бебик, С. І. Даниленко, В. В. Копійка та ін. Київ : Вадекс, 2019. 442 с.
39. Тетарчук І. В. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 206 с.
40. Тихомирова Є. Б., Постоловський С. Р. Конфліктологія та теорія переговорів : підручник. Рівне: Університетська книга, 2017. 240 с.
41. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. У 2 т. Київ : Основи, 2004. 615 с.
42. Туленков М. В. Теорія систем і системний аналіз у соціології: підручник. Київ : Каравела, 2020. 596 с.

43. Фергюсон Н. Цивілізація. Як Захід став успішним. Київ: Наш формат, 2017. 488 с.
44. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2018. 576 с.
45. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2019. 608 с.
46. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. Київ: ДАУ при МЗС України, 2017. 200 с.
47. International Relations Theory / S. McGlinchey, R. Waters, C. Scheinpflug (eds.). Bristol: E-International Relations, 2017. xxi, 166 p.
48. Lawson S. Theories of International Relations : Contending Approaches to World Politics. Oxford, UK: Polity Press, 2015. 288 p.
49. Theories of International Relations / R. Devetak, J. True (eds.) 6th ed. London: Bloomsbury Publishing PLC, 2021. 310 p.

Електронні інформаційні ресурси

1. Електронний депозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / Факультет історії та міжнародних відносин / Кафедра міжнародних відносин та суспільної комунікації. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/11765>
2. Інституційний репозитарій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» / Юридичний інститут / Кафедра політичних технологій. URL: <http://193.110.163.202/handle/2010/21654>
3. Електронний репозитарій Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова / Факультет міжнародних відносин, політології та соціології. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/16>
4. Репозитарій Національного авіаційного університету / Факультет міжнародних відносин / Кафедра міжнародних відносин, інформації та регіональних студій. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/9125>
5. Міністерство закордонних справ України. URL : <https://mfa.gov.ua>
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Brookings Institution. URL : <https://www.brookings.edu/>
8. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>
9. Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>
10. European Union (EU). URL : https://europa.eu/european-union/index_en
11. Institute for the Study of War (ISW). URL : <https://www.understandingwar.org/>
12. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL : <https://www.nato.int/>
13. RAND («Research and Development») Corporation. URL : <https://www.rand.org/>
14. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). URL : <https://www.sipri.org/>

15. The Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL : <https://www.csis.org/>
16. United Nations (UN). URL : <https://www.un.org/en/>